

**Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
Психолого-педагогічний факультет**

*** * ***

**Полоцький державний університет
Гуманітарний факультет**

**ДЕВ'ЯТИ СІВЕРЯНСЬКІ
СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИТАННЯ**

Матеріали міжнародної наукової конференції

30 листопада 2018 року, м. Чернігів

Чернігів
2019

УДК 159.9 : 316.6

ББК 88

Д 25

Наукова редакція:

Дроздов О. Ю., доктор психологічних наук, доцент
Шлімакова І. І., кандидат психологічних наук, доцент

*Рекомендовано до випуску вченою радою
психолого-педагогічного факультету
Національного університету «Чернігівський колегіум»
імені Т. Г. Шевченка (протокол № 5 від 18.12.2018 р.)*

Дев'яти Сіверянські соціально-психологічні читання:
Матеріали Міжнародної наукової конференції (30 листопада
2018 року, м. Чернігів) / За наук. ред. О. Ю. Дроздова,
І. І. Шлімакової. – Чернігів, НУ «ЧК» імені Т. Г. Шевченка,
2019. – 421 с.

Збірник містить матеріали Міжнародної наукової конференції
«Дев'яти Сіверянські соціально-психологічні читання» (30 листопада
2018 року, м. Чернігів). Висвітлюються актуальні фундаментальні та
прикладні питання сучасної психологічної науки.

Адресовано науковцям-психологам, соціологам, педагогам,
викладачам закладів вищої освіти, практичним психологам, студентам,
усім, хто цікавиться проблемами психології.

© НУ «ЧК» імені
Т. Г. Шевченка, 2019
© Автори, 2019

РОЛЬ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ПРОФЕСІЙНОМУ СТАНОВЛЕННІ СТУДЕНТА

У сучасних умовах професійного розвитку роботодавці все більше вимагають від фахівців високого рівня розвитку емоційного інтелекту (ЕІ). Фахівці з високим рівнем ЕІ добре розуміють свої емоції, почуття інших людей, можуть ефективно керувати своєю емоційною сферою, і тому в суспільстві їхня поведінка більш адаптивна і вони легше досягають своїх цілей у взаємодії з оточуючими, в професійній та міжособистісній сферах. Саме під час навчання в університеті студент може розвивати власну емоційну сферу, беручи активну участь в різноманітних тренінгових програмах, обираючи дисципліни (курси за вільним вибором студента), спрямовані на розвиток ЕІ. У майбутньому це може позитивно проявитися у високому рівні професійної відповідальності, результативних міжособистісних взаєминах, стресостійкості, ефективній емоційно-вольовій регуляції.

У контексті нашого дослідження *емоційний інтелект* розглядаємо як інтегративну особистісну властивість, яка зумовлюється динамічною єдністю афекту та інтелекту через взаємодію емоційних, когнітивних, конативних і мотиваційних особливостей, і спрямована на розуміння власних емоцій та емоційних переживань інших, забезпечує управління емоційним станом, підпорядкування емоцій розуму, сприяє самопізнанню і самореалізації через збагачення емоційного і соціального досвіду.

Згідно з концепцією Г. Гарднера, у структурі емоційного інтелекту наявні два змістовних компоненти ЕІ: внутрішньоособистісний – спрямований на власні емоції та характеризується такими складовими, як самосвідомість, рефлексія, самооцінка, самоконтроль, мотивація досягнень та міжособистісний – спрямований на емоції інших людей та включає емпатію, толерантність, комунікабельність, конгруентність, діалогічність.

Враховуючи теоретичні наукові розвідки, нами було

побудоване пілотне дослідження рівня розвитку емоційного інтелекту в професійному становленні студентів (репрезентативна вибірка становила 49 студентів Київського університету імені Бориса Грінченка, II-VI курсів). Студентам було запропоновано діагностичну методика «Діагностика емоційного інтелекту» Н. Холла – на нашу думку цей опитувальник найкраще відобразив рівень розвитку ЕІ студентів в їх професійному становленні, а саме: виявив здатність розуміти ставлення особистості, що представлені в емоціях та управлінні емоційною сферою на основі прийняття рішень. Ця методика побудована на загальнотеоретичних уявленнях про емоційний інтелект як про особистісну характеристику, що дозволяє розпізнавати свої емоції, управляти ними, розпізнавати почуття в кожній конкретній ситуації. Опитувальник надав можливість діагностувати одразу п'ять компонентів емоційного інтелекту: емоційну обізнаність або теоретичні знання про емоційну сферу та її регуляцію; стресостійкість або емоційну гнучкість; самомотивацію або довільне управління своїми емоціями; емпатію або здатність співчувати іншим людям; розпізнання емоцій інших людей або здатність впливати на емоційний настрій інших людей.

У результаті проведення пілотного зрізу емпіричних даних та впровадження у навчальний процес практико-орієнтованої дисципліни «Психологія емоційного інтелекту», можна говорити про позитивні зрушення щодо зміни показників ЕІ у професійному становленні студентів. У повторній діагностиці студенти показали динаміку розвитку емоційного інтелекту (ЕІ) по групі, підвищили рівень загального показника, покращили результати по шкалі «Самомотивація» – високий рівень, «Емоційна обізнаність» – високий рівень, «Стресостійкість» – зросла до середнього рівня, інші показники залишились на середньому рівні.

Існує багато технологій для активації, розвитку емоційно-інтелектуального ресурсу студента в професійному становленні. Всі технології засновані на продуктивній інтелектуальній діяльності. Перерахуємо найбільш відомі технології, які можна впровадити у навчальний процес, що сприятиме розвитку емоційного інтелекту (ЕІ) студента у професійному становленні:

- соціальна технологія;
- технологія особистісно-орієнтованого розвивального навчання;
- технологія ситуативного моделювання;
- проєктні технології;
- технологія критичного мислення;
- технології розвитку емоційного інтелекту засобами арт-методів;
- технологія вітагенного навчання.

Доцільним, з нашого погляду, є комплексне використання цих технологій. Так, працюючи над проєктами, студенти проходять усі стадії технології виконання завдань, забезпечуючи управління емоційним станом, підпорядковуючи емоції розуму, сприяючи самопізнанню і самореалізації через збагачення емоційного і соціального досвіду. Для розв'язання суперечностей між життєвим досвідом студента і новою інформацією, використовуються прийоми критичного мислення тощо.

Результати проведеного дослідження вказують на необхідність вдосконалення практики ВНЗ щодо розвитку ЕІ у студентів на етапі їхнього професійного становлення.

Хобта С. В.

РЕЗУЛЬТАТИ ПРОСТОРОВИХ ЗМІН ВНАСЛІДОК ВІЙСЬКОВОГО КОНФЛІКТУ НА ДОНБАСІ ДЛЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ СПІЛЬНОТИ

Військовий конфлікт на сході України спричинив суттєві зміни у просторовій організації регіону і країни в цілому. Донбас перерізано лінією розмежування, яка розділяє підконтрольні і непідконтрольні уряду України території і опосередкує їх комунікацію з рештою країни. Це спричиняє виникнення нових соціальних практик, посилює та створює ідентичності, формує нові елементи колективної пам'яті. У зв'язку з цим актуальною проблемою для сучасної вітчизняної соціології є дослідження наслідків просторових змін,

Фурман В. В. Роль емоційного інтелекту у професійному становленні студента	358
Хобта С. В. Результати просторових змін внаслідок військового конфлікту на Донбасі для регіональної спільноти	360
Чеботарьова О. С. Особливості соціальних уявлень студентської молоді про медицину	365
Шевченко С. В. Соціальна активність особистості як психологічний феномен	369
Шидловский С. О. Представления о возрастной периодизации детства в белорусских дворянских семьях	372
Шлімакова І. І., Борець Ю. В. Екопсихологічний підхід до створення інклюзивного середовища у закладі вищої освіти	375
Щербата В. Г., Острянюк Т. С. Оцінка психологічної безпеки інклюзивного освітнього простору	379
Ющенко І. М. Позиційне самовизначення дорослого у дитячо-дорослих стосунках як умова психологічної безпеки дитини	382
Александрович М. О. Пластилинография или о развивающих возможностях пластилина	387
Дерев'янюк С. П. Емоційна креативність та мотивація студентів-психологів	400
Наші автори	404